

**Південна
фондація педагогіки**

**«ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ
СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ
ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК»**

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

**9–10 серпня 2019 р.
Одеса**

**Громадська організація
«Південна фундація педагогіки»**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ РОБІТ
учасників міжнародної
науково-практичної конференції**

**«ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ
ПЕДАГОГІЧНИХ ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК»**

9–10 серпня 2019 р.

**Одеса
2019**

УДК 37.01+159.9(063)
П76

П76 **Пріоритетні напрями розвитку сучасних педагогічних та психологічних наук:** Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (9–10 серпня 2019 р., м. Одеса). – Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2019. – 128 с.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 37.01+159.9(063)

© Автори статей, 2019
© Південна фундація педагогіки, 2019

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Александров Ю. В. ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ ДІВЧАТ ТА ЮНАКІВ У СТУДЕНТСЬКОМУ ВІЦІ	7
Бугерко Я. М., Вовчук В. Б. ДУХОВНІСТЬ ЯК ЦІННІСНИЙ ВИМІР БУТТЯ ОСОБИСТОСТІ	9
Костіна Т. О. ВИКОРИСТАННЯ РІВНІВ УСВІДОМЛЕННЯ СЦЕНАРНИХ ПРОЦЕСІВ МОЛОДИМИ ЛЮДЬМИ У РОЗРОБЦІ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ	12
Липка М. М. ПСИХОЛОГІЧНІ ШЛЯХИ І СПОСОБИ ПІДВИЩЕННЯ САМООЦІНКИ ОСОБИСТОСТІ	14
Михальчук Ю. О. ПСИХОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ «Я-ДЗЕРКАЛЬНОГО» МАМ, ЩО ВИХОВУЮТЬ ДИТИНУ З ОСОБЛИВОСТЯМИ В РОЗВИТКУ	17
Мудрак М. А., Васильків О. В. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ У МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	19
Русанова Ю. І. ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ	22
Шевчук В. В. ПОКАЗНИКИ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	24
СЕКЦІЯ 2. ПЕДАГОГІЧНА ТА КОРЕКЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ	
Велитченко Л. К., Сюй Болунь ПИТАННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ТА СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ КИТАЮ	27
Загалевиц В. Л. ЯВИЩЕ «ДЕПРИВАЦІЇ» В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДИТИНИ – СИРОТИ	29
Марченко А. В. ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ КРАЄЗНАВЧОГО ПРИНЦИПУ В КУРСАХ ГЕОГРАФІЇ СПЕЦІАЛЬНОЇ ШКОЛИ ДЛЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ (F70)	31
Трушина В. О., Сімонова Я. В. ТРИВОЖНІСТЬ ЯК ОДИН З ФАКТОРІВ ПЕРЕЖИВАННЯ ОСОБИСТІСНОЇ ГОТОВНОСТІ ВИПУСКНИКА ШКОЛИ ДО ЗНО	33

Урода Н. І.
КОРЕКЦІЯ ТРИВОЖНОСТІ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ... 36

СЕКЦІЯ 3. ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК ПЕДАГОГА: ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Білик Р. М.
ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ГЕНДЕРНОЇ
СОЦІАЛІЗАЦІЇ ВИХОВАНЦІВ ЗАКЛАДІВ ІНТЕРНАТНОГО ТИПУ:
СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ПОНЯТТЯ... 39

Голованенко Н. С.
ВИКОРИСТАННЯ КАЗОК В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО ЯК ЗАСОБУ
ВИХОВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ-ДОШКІЛЬНИКА
У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПРАКТИЦІ... 42

Дюкарєва Д. Р.
ЕСТЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПЕДАГОГА
З УЧНЯМИ... 44

Коваленко О. В., Шестопап С. О.
ІННОВАЦІЇ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ ТА ВПЛИВ ПРОФЕСІЙНОГО
САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ НА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ... 47

Липка А. О.
ПРОФЕСІЙНІ ЕТАЛОНИ І ПРАВИЛА ВДОСКОНАЛЕННЯ
ОСОБИСТІСНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ЦІЛЕСПРЯМОВАНОСТІ
МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ... 50

Найда Я. А.
ГУМАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
ЯК УМОВА УСПІШНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ МЕТИ НУШ... 52

Онпчук (Федорук) А. С.
ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ СЦЕНАРНИХ ЗАБОРОН НА РОЗВИТОК
СУЧАСНИХ НАУКОВЦІВ... 55

Перерва В. В.
ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-БОТАНІЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ
МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ ПІД ЧАС НАВЧАЛЬНО-ПОЛЬОВОЇ
ПРАКТИКИ З БОТАНІКИ... 57

Пророк Н. В.
ОСОБИСТІСТЬ МАЙСТРА (ВЧИТЕЛЯ): ВПЛИВ НА ПРОФЕСІЙНЕ
СТАНОВЛЕННЯ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ... 60

Фель І. Є.
ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ПЕДАГОГІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ... 63

СЕКЦІЯ 4. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Антонюк Л. А.
ОСВІТА ДОРОСЛИХ – ОДИН З ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМІВ
РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК... 65

Волотівська І. І.
ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМОВАНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМУ
ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УКРАЇНІ... 67

Зінченко О. В.
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ
ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ... 69

Іноземцев А. В.
ЛІТНІЙ ТАБІР ПЕТРОВСЬКОГО ПОЛТАВСЬКОГО
КАДЕТСЬКОГО КОРПУСУ ТА ЙОГО ВПЛИВ
НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ КАДЕТІВ... 71

Кондратова М. В.
РОЗВИТОК ІНТЕРЕСУ ДО ПРОФЕСІЇ БУДІВЕЛЬНИКА
У СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ... 74

Палкин В. А.
ДИАЛЕКТИКА ВЗАИМОСВЯЗИ РАЗВИТИЯ
ЦИВИЛИЗАЦИИ И ОБРАЗОВАНИЯ... 77

СЕКЦІЯ 5. ФІЛОСОФІЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ. СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ

Булаєнко С. Д.
ПРОГРАМА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ
ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ... 80

Завражна О. М.
ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ЯК ОСНОВА
ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИКИ... 83

Красовська О. О., Васюнець А. О.
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ
ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЙ ІНТЕНСИВНОГО НАВЧАННЯ... 84

Красовська О. О., Маргінич Н. О.
ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
ДО НАВЧАННЯ МИСТЕЦТВА В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ... 87

Кушик А. І.
ПОЛІТИЧНІ, ФІНАНСОВІ ТА ОСОБИСТІСНІ РЕСУРСИ
СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ... 90

Матіяш В. Р.
МЕТОДОЛОГІЯ І МЕТОДОЛОГУВАННЯ
У СФЕРІ СОЦІОГУМАНІТАРНИХ НАУК... 92

Рібцун Ю. В. НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОДОЛАННЯ МОВЛЕННСВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ.....	95
СЕКЦІЯ 6. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ	
Момот Н. О. ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	98
Парфенюк О. В. РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ КОМП'ЮТЕРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	101
Платонова Г. К. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ.....	103
Tatarin V. P. THE NATURE OF THE CULTURAL APPROACH TO TEACHING A FOREIGN LANGUAGE.....	106
Черв'якова Н. І., Кравчишина О. О. КРАУДСОРСІНГ: СУТНІСТЬ, ВИДИ, ПРИНЦИПИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ЗАСТОСУВАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗВО	109
Шаров С. В., Шарова Т. М. ХУДОЖНІЙ ПРОСТІР НА ТЕМУ ІНКЛЮЗІЇ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛІЗАЦІЇ В СУСПІЛЬСТВІ	112
Штика Ю. М. ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	115
СЕКЦІЯ 7. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОДАТКОВОЇ ОСВІТИ	
Толочко Р. М., Шахрай О. М. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ З РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	119
СЕКЦІЯ 8. УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ	
Іванов Є. В. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ МОДЕРНІЗАЦІЇ У СФЕРІ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	122
Саркісова О. М. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ САМООСВІТИ ТА САМОВДОСКОНАЛЕННЯ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ.....	124

СЕКЦІЯ 1. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Александров Ю. В.

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціології та психології

*Харківський національний університет внутрішніх справ
м. Харків, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ ДІВЧАТ ТА ЮНАКІВ У СТУДЕНТСЬКОМУ ВІЦІ

Проблема мотивації й мотивів поведінки й діяльності – одна з основних у психології. З приводу трактування поняття мотиву існує безліч думок, підходів. Мотив – це відповідь на питання: що потрібно для задоволення потреби? Це те психологічно рішення, що спонукає і спрямовує діяльність, надає їй особистісний сенс.

В словарі практичного психолога мотив трактується як спонування до діяльності, яка пов'язана із задоволенням потреб суб'єкта; сукупність зовнішніх та внутрішніх умов, які визивають активність суб'єкта та визначають її направленість (мотивація) [1, с. 264]. Мотивація – це спонування, яке визиває активність організму та визначає її направленість [1, с. 266].

Уперше слово «мотивація» використав А. Шопенгауер. Пізніше цей термін міцно увійшов у психологічний побут для пояснення причин поведінки людини й тварин.

О. М. Леонтьєв виділяє два типи мотивації; первинну, котра проявляється у формі потреби, потягу, драйву, інстинкту, і вторинну, що проявляється у формі мотиву [2, с. 97].

Отже, у цьому випадку теж є отождолення мотиву з мотивацією. О.М. Леонтьєв висловив думку, що мотив як форма мотивації виникає тільки на рівні особистості й забезпечує особистісне обґрунтування рішення діяти в певному напрямку для досягнення певних цілей.

В 50-х роках серед психологів розгорнулася гостра дискусія із приводу того, чи є потреби (як внутрішній фактор) єдиним джерелом мотивації. Позитивно на це питання відповідали Г.А. Фортунатов, А.В. Петровський, Д.А. Кикнадзе. Проти цієї точки зору виступали психологи, що вивчали проблему волі. В.І. Селиванов поряд з іншими вважав, що не всі мотиви обумовлені потребами, що вплив навколишнього світу породжує багато мотивів і непов'язаних з наявними потребами [3, с. 67].

Поряд із психологами проблема мотивації й мотиву розробляється й криміналістами. Серед них також немає єдиного розуміння мотивації. В одному випадку вона розуміється як метод самоврядності особистості через систему стійких спонукань, тобто через мотиви, в іншому випадку – як процес формування мотиву поведінки, у третьому – як сукупність мотивів, як складна й суперечлива, мінлива динамічна система.

Для дослідження гендерних особливостей потребісно-мотиваційної сфери особистості було відібрано 60 осіб у віці від 18 років до 22 років, студентів (хлопців та дівчат) 2 та 4 курсів ХНУВС та студентів 3 курсу національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. В ході дослідження Для визначення ступеня задоволення основних потреб використовували методику «Діагностика ступеня задоволен-

процес взаємодії: прийоми, засоби, способи взаємодії з іншими, встановлення контакту тощо.

Естетичний аспект взаємодії педагога з вихованцями постає у єдності таких складових: внутрішнього змісту діяльності й зовнішнього його вияву. Педагог мусить навчитися адекватно й емоційно виразно відображати свій внутрішній стан, думки, почуття, вдало застосовувати вербальні (мовленнєві) й невербальні засоби. Естетична виразність дій педагога виявляється у привітності, доброзичливості обличчя, у зібраності, стриманості рухів, впевненості, здатності виявляти адекватні ситуації емоції, жести, міміку, застосовувати прийоми зняття агресії, на лаштування на співпрацю тощо.

Важливу роль відіграє вміння педагога обрати, залежно від ситуації, відповідний прийом виховної діяльності.

Прийом педагогічного впливу – це спосіб організації певної педагогічної ситуації, який викликає нові почуття й думки учнів, що спонукають їх до самозміни. Автори підручника « Педагогічна майстерність » [5, с. 139] на основі узагальнення праць Е. Натанзон та Н. Щуркової виокремлюють три групи прийомів педагогічного впливу:

– *спонукальні* (для цих прийомів розрахована на вияв радості, вдячності, поваги, гордості, віри в свої сили, власної гідності, що сприяють розвиткові нових позитивних якостей): авансування, вияв умінь учителя (демонстрування умінь), обхідний рух (відведення звинувачень, без посередня підтримка), фланговий підхід (схвалення замість осуду), опосередкування (пред'явлення проміжної умови), прохання, вияв невдоволення (розчарування);

– *етичного захисту* (дають учителю можливість зберегти власну гідність, моральний рівень спілкування й захиститися від аморальної поведінки учня, яка провокує вчителя на аморальність): наївний подив, питання на відтворення, підставлення мотиву, посилення на особливості характеру, протиставлення переваг вихованця його вчинку;

– *гальмієні* (збуджують негативні почуття – незручності, сорому, розчарування, каєття, жалю і сприяють подоланню негативних якостей, полегшуючи розвиток позитивних): збудження тривоги щодо покарання, іронія (доброзичливе кепкування), констатація про аналогічний вчинок, безадресний вислів), удавана байдужість (витримка, створення ситуації недоречності), удавана недовіра (навмисне висловлювання сумніву).

Усе це може здійснювати лише вчитель з високою професійною компетентністю, розвиненими творчими, дослідницькими здібностями, високим рівнем інтелігентності, духовно-морального потенціалу, конкурентно-здатності, ерудованості, здібностей до безперервної освіти.

Узагальнюючи викладене, зазначимо, що ефективність педагогічної взаємодії педагога з вихованцями визначається рівнем його загальної культури, психолого-педагогічною компетентністю, здатністю не традиційно підходити до розв'язання різних психолого-педагогічних ситуацій, умінням організувати свою діяльність на творчій основі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Седова Л. Н. Теория и методика воспитания. Конспект лекций / Л. Н. Седова, Н. П. Толстолуцких. – М. : Высшее образование, 2006.
2. Киричук О. В. Концепція виховання підстаєщих поколінь суверенної України / О. В. Киричук // Радянська школа. – 1991. – № 5. – С. 33-40.
3. Красовицький М. Системний підхід до управління виховним процесом у школі / М. Красовицький // Рідна школа. – 1996. – № 3. – С. 7-12.
4. Бех І. Д. Виховання особистості: підручник / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2008. 848 с.
5. Педагогічна майстерність: підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; за ред. І. А. Зязюна. – 3-тє вид., допов. і переробл. – К., 2008. – 376 с.

Коваленко О. В.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти

Шестопал С. О.

магістрант кафедри дошкільної освіти

Педагогічний інститут

Київського університету імені Бориса Грінченка

м. Київ, Україна

ІННОВАЦІЇ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ ТА ВПЛИВ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ НА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

В Україні завершено перший етап трансформації. Подальша логіка розвитку суспільства є логікою інноваційних реформ, серед яких значну роль відіграють реформи освіти. Створення єдиного освітнього простору в рамках ЄС, а також Болонський процес сприяли справжньому «вибуху» інноваційних процесів в освіті України [1].

Соціально-економічний розвиток суспільства великою мірою залежить від здатності його членів до самовдосконалення, інтелектуального росту та професійного саморозвитку. Одним із завдань європейської освіти стає формування якостей, навичок та умінь, потрібних людині в її подальшому житті для здобуття нових знань. Це уміння планувати і розподіляти свій час, самостійно організувати роботу, користуватись інформаційними джерелами, володіти почуттям відповідальності, комп'ютерна та інноваційна грамотність тощо.

Завданням нашого дослідження було опрацювання питання педагогічних інновацій в дошкільній освіті та впливу професійного саморозвитку педагогів на їх використання.

На першому етапі дослідження нами були опрацьовані нормативно-правові документи з означеного питання. Інноваційну діяльність в освіті загалом і дошкільній, зокрема, регламентує ряд нормативних актів, а саме: Конституція України (ст. 54), Закон України «Про вищу освіту» (ст. 1, 5 та ін.), Закон України «Про дошкільну освіту», Закон України «Про інноваційну діяльність» (ст. 3 та ін.), Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності в Україні», Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності, Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад тощо. Опрацювання цих та ін. документів переконало нас у тому, що професійний саморозвиток педагога без формування власної правової компетентності буде поверховим і неглибоким [2].

На другому етапі нами були опрацьовані дефінітивні характеристики основних понять дослідження. Це питання було і є предметом дослідження ряду вчених (Л. Ващенко, Л. Даниленко, І. Дичківська, В. Лазарев, В. Паламарчук, А. Підласий, І. Підласий, О. Попова, М. Поташич, О. Савченко, Т. Шамова та ін.). Вони розглядають інновацію в освіті як процес створення, поширення і використання нових засобів (нововведень) для розв'язання тих педагогічних проблем, які досі розв'язувались по-іншому (О. Савченко); як «...комплексний, цілеспрямований процес створення, розповсюдження і використання новачків...» (Л. Ващенко); як результат (продукт) творчого пошуку або особи колективу, що відкриває принципово нове в науці й практиці, як результат народження, формування і втілення нових ідей (В. Паламарчук); як процес і кінцевий результат інноваційної діяльності (О. Попова); як процес оновлення чи вдосконалення теорії і практики освіти, який оптимізує досягнення її мети (Л. Даниленко) та ін. [3; 4; 5]. І. Підласий та А. Підласий зазначають, що для позначення новачків, заміни чого-небудь новим існує нормативне англійське слово «novation». Інновація ж означає таке нововведення, що

здійснюється в системі за рахунок її власних («ін» – всередині) ресурсів, резервів. В процесі аналізу нинішніх перетворень, нововведень в освіті необхідно визначити, радять науковці, чи здійснюються вони за рахунок внутрішніх, ще не використаних резервів педагогічної системи і, чи є ці нововведення інноваціями в повному розумінні цього слова? [6].

Окрім того, ряд авторів виділяють поняття «інноваційний процес». Так зокрема, І. Дичківська трактує це поняття як комплексну діяльність щодо створення, освоєння, використання та розповсюдження нововведень [5]. Питання професійного саморозвитку педагога опрацьовують А. Кононенко, З. Курлянд, А. Маркова, Н. Михайлова, В. Седлачек, Л. Сігасва, Г. Яворська та ін. Це поняття вчені трактують як внутрішній процес, спрямований на досягнення професіоналізму, що являє собою якісні самозміни особистісно-професійної сфери та професійної діяльності. Його характеризують як багатокомпонентний особистісно і професійно значущий процес, що сприяє формуванню індивідуального стилю професійної діяльності педагога, допомагає осмисленню власної самостійної діяльності, є засобом самовдосконалення і становлення професіонала. Зокрема, З. Курлянд акцентує увагу на мотиваційному, емоційно-вольовому, особистісному та професійно-педагогічному компонентах [7].

На третьому етапі дослідження нами були опрацьовані підходи науковців щодо класифікації інновацій та причини зумовлення інновацій і їх розповсюдження (В. Паламарчук та ін.) [3].

На четвертому етапі ми досліджували інновації в дошкільній освіті. Їх науковці розглядають з різних сторін організації дошкільної освіти, а саме: у змісті освітнього процесу інноваційними є введення базового компоненту дошкільної освіти, створення авторських програм, а також доопрацювання і перевидання варіативних комплексних програм, посібників тощо; у формах, методах і технологіях освіти дошкільнят – широко використовуються результати творчих пошуків науковців і практиків І. Беха, Н. Г. Беленької, О. Дронової, М. Сфименка, І. Карабаєвої, М. Машовця, О. Половіної, О. Трусової, С. Шульшкі, Л. Шульги та ін. Характер ретровведень мають такі інновації, як «технологія саморозвитку» М. Монтесорі, Ваддорфська педагогіка, використання спадщини В. Сухомлинського, С. Русової та ін.; у змісті, формах і методах управління закладом освіти – запровадження модернізованих управлінських функцій керівника, опрацьованих Л. Даниленко, таких як: прогностична, політико-дипломатична, менеджерська, представницька, консультативна; громадсько-державних форм управління; моніторингу; економічних методів управління; використання ІКТ-технологій тощо; в організаційній структурі закладів освіти – створення варіативних організаційних освітніх структур, таких як: школи – дитячі садки, дитячі садки – школи, Центри розвитку дитини, авторські школи і дитячі садки тощо.

На наступному етапі ми досліджували, власне, проблеми запровадження та використання інновацій. Зокрема, про власні сумніви і деякі заперечення щодо впровадження інновацій в дошкільній освіті пише В. Кузьменко [8]. Тому постає питання про діагностичні або експертні програми, за якими оцінюють педагогічні інновації. За твердженням Л. Даниленко, в теорії педагогіки ще не розроблено технології, яка б забезпечила об'єктивність проведення такої експертизи психолого-педагогічних інновацій [9, с. 13-17]. Тому, на нашу думку, педагогам і керівникам дошкільних закладів варто скористатись критеріями оцінки педагогічних інновацій, запропонованими одним з провідних вітчизняних дитячих психологів Т. Піроженко [10, с. 3-4].

Метою нашого дослідження на наступному етапі було розкриття шляхів формування готовності майбутніх педагогів дошкільних закладів до професійного саморозвитку та інноваційної професійної діяльності. Найбільш повно це питання представлено І. Дичківською. Нею, зокрема, визначені поняття готовності до інноваційної педагогічної діяльності та інноваційної компетентності педагога; виділені основні принципи іннова-

ційної діяльності педагога; подано перелік професійних та особистісних якостей педагога, підготовленого до інноваційної професійної діяльності; перелік показників для визначення готовності педагога до інноваційної діяльності; виокремлено рівні сформованості готовності до педагогічних інновацій тощо [5, с. 276-295].

Ми цілком поділяємо твердження І. Дичківської про те, що для багатьох педагогів-практиків характерний низький рівень сформованості інноваційної поведінки, готовності до професійного саморозвитку та інноваційної діяльності, що значною мірою є породженням, за словами дослідниці, традиційного вузівського навчання [5, с. 289]. Тому, на наше переконання, зміни підходів до змісту і форм організації освітнього процесу як у середній, так і у вищій школі давно на часі.

Більшість із оригінальних і нестандартних інновацій, зокрема ретровведень, ще чекають на реалізацію в майбутньому. І цілком вірогідно, що актуальними вони будуть впродовж ХХІ століття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Оцінювання і відбір педагогічних інновацій: теоретико-прикладний аспект: Наук.-метод. посібник / За ред. Л. І. Даниленко. – К.: Логос, 2001. – 185 с.
2. Нормативно-правові документи // Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npr>
3. Інноваційні пошуки в сучасній освіті / За ред. Л. І. Даниленко, В. Ф. Паламарчук / Упор. Г. М. Перевознікова. – К.: Логос, 2004. – 220 с.
4. Попова О. В. Становлення і розвиток інноваційних педагогічних ідей в Україні в ХХ ст. / О.В. Попова – Харків: ОВС, 2001. – 256 с.
5. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: [навч. посібн.] / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с. (Альма-матер).
6. Підласий І. Педагогічні інновації / І. Підласий І., А. Підласий // Рідна школа. – 1998. – № 12. – С. 2-4.
7. Курлянд З.Н. Формування професійної усталеності викладача вищої школи / З.Н. Курлянд // Проблеми розвитку педагогіки вищої школи в ХХІ столітті: теорія і практика. – Одеса, 2002. – С. 17-24.
8. Педагогічні новаші в роботі дошкільних закладів / Упор. В. Кузьменко. – К.: Навчальні посібники., 1999. – 44 с.
9. Даниленко Л. І., Довбищенко В. І. Експертиза інноваційних освітніх проєктів та технологій їх здійснення // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. / За ред. Л. І. Даниленко. – К.: Логос, 2001. – Вип. 4. – С. 12-18.
10. Піроженко Т. Педагогічні інновації: критерії оцінки / Т.Піроженко // Дошкільне виховання. – 2000. – № 8. – С. 3-4.